

Mervi Kaarninen
Pekka Kaarninen

Lehdistöhistoria viiteanalyysin valossa

Kaarninen, Mervi & Kaarninen, Pekka, *Lehdistöhistoria viiteanalyysin valossa* (History of the press in the light of a citation analysis). *Kirjastotiede ja informatiikka* 8 (1): 15–20, 1989.

A citation analysis was made of 52 thesis works dealing with press history. The theses were made at the Department of Journalism and Mass Communication and the Department of History, University of Tampere, in 1966–86. The use of literature as source of empirical, theoretical and methodological knowledge was studied by analyzing references in their text contexts. Also the literary form, age, language and country of origin of the source materials was analyzed as well as the distribution of the sources among different disciplines. The results show that theses made at the two departments represent two distinctly different approaches to a common object of study.

Address: Satamakatu 8 B 16, 33200 Tampere.

Suomen lehdistön historia -teossarjan ensimmäisessä osassa professori Päiviö Tommila toteaa, että lehdistöhistoria ei muodosta omaa tieteenalaa, vaan se tarjoaa tutkimuskohteita kaikille yhteiskunnasta kiinnostuneille tieteille (Tommila 1988, 18). Käytännössä lehdistön historiaa ovat Suomessa tutkineet historiantutkijat ja tiedotusopin tutkijat. Koska tutkimuskohde ja käytetyt menetelmät ovat samanlaisia, voidaan odottaa, että myös tutkimukset ovat samankaltaisia.

Historiantutkijat kiinnostuivat 1960-luvulla lehdistön historiasta. Tällöin valmistuivat ensimmäiset lehdistön historiaa käsittelevät väitöskirjat sekä historiassa että tiedotusopissa. Sen jälkeen niitä on tehty historiassa varsin runsaasti, mutta tiedotusopissa selvästi vähemmän. Vuosina 1973 ja 1974 järjestettiin kaksi lehdistöhistorian tutkijoiden kokousta, joissa pidetyt esitelmät on myös julkaistu. Suomen sanomalehdistön historia -projektin alkaminen 1970-luvulla merkitsi alan tutkimustoiminnan huomattavaa lisääntymistä. Määrällisen kasvun lisäksi on myös menetelmiä ja teoriaa jatkuvasti kehitetty. (Salokangas & Tommila 1981, 51–52).

Myös tiedotusopissa on lehdistön historian

tutkimuksella perinteitä. Yhteiskunnallisen korkeakoulun sanomalehtiopin laitoksella tutkittiin 1950-luvulla lehdistön historiaa ja se oli olennainen osa oppiaineen sisältöä, kun oppiaine professorinimitysten yhteydessä määriteltiin. Myöhemminkin tiedotustutkijat ovat olleet kiinnostuneita lehdistön historiasta. (Hemánus 1975, 15; Himanen 1985, 21–41).

Olemme tutkineet vuosina 1966–1986 Tampereen yliopiston tiedotusopin ja historiatieteen laitoksilla valmistuneita lehdistön historiaa käsitteleviä pro gradu – ja sivulaudaturtutkielmia. Tutkielmissa käytettyjen lähteiden avulla yritimme selvittää, sijoittuiko lehdistön historia lähemmäksi historiaa vai tiedotusoppia vai niiden väliin. Tutkimusmenetelmänä käytimme viiteanalyysiä. Lähdeluetteloiden analysoinnin lisäksi selvitimme, miten lähdekirjallisuutta oli käytetty eli tarkastelimme viittauksia tekstiyhteydessään.

Tutkimusaineistona oli 52 opinnäytetutkielmaa, joista 28 oli tehty tiedotusopissa, 14 Suomen historiassa ja 10 yleisessä historiassa. Aineisto jakaantui tasaisesti kahdenkymmenen vuoden ajalle. Tutkielmissa oli lehdistön historiaa käsitelty kahdella tavalla. Toisaalta oli selkeästi lehtien historiaa ja lehtien vaiheita kä-

sitteleviä tutkimuksia, toisaalta taas oli tutkittu lehden sisältöä ja lehdistön asennoitumista tiettyihin kysymyksiin.

Viittausten välittämät tietotyypit

Eri oppiaineissa käytettyä lähdetietoa tutkimme laskemalla tekstiviittauksissa käytetyn empiirisen, teoreettisen ja metodisen tiedon osuudet. Samanlaista jaottelua ovat käyttäneet mm. Pertti Rautio ja Pertti Suhonen, kun he ovat tutkineet suomalaisten valtio-opin ja sosiologian väitöskirjojen lähteitä. (Rautio & Suhonen 1981, 16.) Viittausten välittämä empiirinen, teoreettinen ja metodinen tieto jakaantui oppiaineittain taulukon 1 osoittamalla tavalla.

Taulukko 1. Viittausten välittämä tietotyyppi oppiaineittain (%).

Tietotyyppi	Tiedotusoppi	Suomen historia	Yleinen historia
Empiirinen	62,6	90,5	94,0
Teoreettinen	32,8	8,5	4,7
Methodinen	4,6	1,0	1,3

Viittaustyyppien jakaumat osoittavat selvästi, että eri oppiaineissa käytetään erilaista tietoa. Tiedotusoppi on teoreettisesti suuntautunut ja teoreettiset viittaukset muodostavat noin kolmasosan viittauksista. Historiassa teoreettisen tiedon käyttö on melko vähäistä. Suomen historiassa teoreettisten viittausten osuus on suurempi kuin yleisessä historiassa. Metodisia viittauksia oli kaikissa oppiaineissa huomattavan vähän. Metodista tietoa käytetään kuitenkin enemmän kuin näistä luvuista voi päätellä, mutta metodiseen kirjallisuuteen ei viitata.

Taulukko 2. Lähdekirjallisuus julkaisumuodon mukaan oppiaineittain (%).

	Tiedotusoppi	Suomen historia	Yleinen historia
Monografia	60,1	68,6	77,2
Kokoomateosartikkeli	20,4	18,9	12,6
Aikakauslehtiartikkeli	12,0	3,7	7,6
Muu julkaisu	5,0	5,5	1,1
Ei lähdeluettelossa	2,5	3,3	1,5

Noin kolmasosassa tutkielmista ei ollut metodisia viittauksia.

Olemme laskeneet vain kirjallisuusviittaukset ja primaariaineistosta tehdyt viittaukset on jätetty pois. Kaikkien oppiaineiden tutkielmista käytettiin primaarilähteitä, joten tästä ei aiheutunut virhettä. Empiiristen viittausten suurempi määrä yleisessä historiassa kuin Suomen historiassa voi johtua siitä, että Suomen historian tutkielmissa käytettiin enemmän primaarilähteitä kuin yleisessä historiassa.

Riitta Kärki, joka on tutkinut tiedotusopin artikkelien lähteitä on todennut, että suomalainen tiedotusoppi on hyvin teoreettista ja siinä käytetään runsaasti teoreettista kirjallisuutta. Kärjen tutkimuksen mukaan artikkelien lähteistä kaksi kolmasosaa oli välittänyt teoreettista tietoa. (Kärki 1987, 55). Lehdistöhistoriaa käsittelevissä tiedotusopin tutkielmissa tämä osuus oli selvästi pienempi.

Lähdekirjallisuuden muoto

Lähdekirjallisuuden julkaisumuotoa tarkastelemalla voidaan tutkia minkä muotoista aineistoa tutkielmia laativat opiskelijat käyttivät. Tutkielmien lähdekirjallisuus jakaantui julkaisumuodon perusteella taulukko 2 mukaan.

Tutkielmantekijät etsivät tietoa ennen kaikkea monografioista. Kokoomateosartikkelien ja aikakauslehtiartikkelien yhteinen osuus lähteistä oli tiedotusopissa noin kolmannes ja historiassa noin viidesosa. Monografioita käytettiin historian tutkielmissa jonkin verran enemmän kuin tiedotusopissa. Monografioiden runsas käyttö onkin ominaista erityisesti humanistiselle tutkimukselle (Stone 1982, 296; Heinzkill 1980, 357).

Tiedotusopin tutkielmissa lähdekirjallisuus oli erilaista kuin tiedotusopin artikkeleissa tai

yhteiskuntatieteiden väitöskirjoissa. Tutkielmissa käytettiin enemmän monografioita ja vähemmän aikakauslehtiartikkeleita. (vrt. Kärki 1987, 57; Rautio & Suhonen 1981, 91). Käytetyn lähdekirjallisuuden muodon perusteella tiedotusopin tutkielmat olivat osittain samanlaisia kuin historian tutkielmat.

Kaikkien oppiaineiden tutkielmiin välittyi empiiristä tietoa ennen kaikkea monografioista. Sen sijaan teoreettista tietoa välittyi tutkielmiin monografioiden ohella runsaasti myös artikkeleista. Tämä johtuu siitä, että artikkelit ovat usein teoreettisia katsauksia tai teoreettisia puheenvuoroja, jotka liittyvät käytyyn keskusteluun.

Lähdekirjallisuuden ikä

Humanistisen tutkimuksen yksi ominaispiirre on, että siinä käytetään runsaasti vanhaa kirjallisuutta. Myös tutkimuskohde vaikuttaa käytetyn kirjallisuuden ikään. Historiassa vanha kirjallisuus voi olla suoranaisesti tutkimuskohde. Tutkijan täytyy myös osoittaa, että hän tuntee aikaisemman tutkimuskirjallisuuden. (Immroth 1974, 250–255; Stone 1982, 296).

Taulukko 3. Lähdekirjallisuuden ikä oppiaineittain (%).

	Tiedotus- oppi	Suomen historia	Yleinen historia
0–5 vuotta	38,4	16,0	19,2
6–10	23,4	21,9	19,8
11–15	12,8	13,2	15,9
16–20	7,0	7,7	12,3
21–25	3,9	7,3	10,7
26—	14,5	33,9	22,1

Ero historian ja tiedotusopin lähteistön iässä on varsin selvä (Taulukko 3). Tiedotusopissa suurin ryhmä on uusien kirjallisuus (0–5 vuotta), mutta historiassa suurin ryhmä on vanhin kirjallisuus (yli 26 vuotta). Suomen historian tutkielmissa vanhin kirjallisuus muodostaa kolmanneksen aineistosta ja yleisessä historiassa tämän ryhmän osuus on runsas viidennes. Alle 10 vuotta vanha kirjallisuus muodostaa tiedotusopissa 61 % yleisessä historiassa 39 % ja Suomen historiassa n. 38 %.

Taina Jääskeläinen on tutkinut kielitieteen

opinnäytteiden lähteitä. Hänen mukaan vanhan kirjallisuuden käsite on ongelmallinen. Kielitieteessä käytettiin yli 10 vuotta vanhaa kirjallisuutta enemmän kuin muissa tieteissä. Sen sijaan yli 20 vuotta vanhan kirjallisuuden käytössä ei ollut eroa Jääskeläisen vertaamiin tieteisiin. (Jääskeläinen 1985, 18–19, 29). Historian tutkielmissa käytettiin yli 20 vuotta vanhaa kirjallisuutta enemmän kuin kielitieteen tutkielmissa.

Lähdekirjallisuuden kieli

Lähdekirjallisuuden kieli kertoo opiskelijoiden kielitaidosta sekä tutkimuksen suuntautumisesta tietyille kielialueille, joko tutkimuskohteen tai teoreettisen lähestymistapansa vuoksi. Tutkielmissa käytettyjen julkaisujen kieli ja kaantui taulukon 4 mukaisesti.

Taulukko 4. Tutkielmissa käytettyjen julkaisujen kieli oppiaineittain (%).

	Tiedotus- oppi	Suomen historia	Yleinen historia
Suomi	70,2	87,2	40,2
Englanti	21,8	2,2	26,0
Saksa	3,6	1,4	3,4
Ruotsi	3,2	8,3	28,7
Muut kielet	1,2	0,9	1,7

Lähdekirjallisuuden kieleen vaikuttaa tieteen tutkimuskohde eli se maa, jota tutkitaan. Suomen historiassa oli tutkittu Suomen historiaa ja siksi suomenkielisiä lähteitä oli runsaasti. Useimmat tiedotusopin tutkielmatkin käsitelivät Suomen lehdistön historiaa ja siksi tiedotusopissakin käytettiin runsaasti suomenkielisiä kirjallisuutta. Yleisessä historiassa sen sijaan suomenkielisen kirjallisuuden prosenttiosuus oli pienempi. Englannin ja ruotsin kielten osuus oli huomattava, mikä johtui siitä, että tutkielmien aiheena oli Ruotsin, Iso-Britannian tai USA:n lehdistön historia.

Tiedotusopin tutkielmissa oli käytetty enemmän suomenkielistä kirjallisuutta kuin tiedotusopin artikkeleissa, joissa viitattiin eniten englanninkieliseen kirjallisuuteen (43%). Sen osuus oli tosin vain kaksi prosenttiyksikköä suurempi kuin suomen kielen osuus (41%).

(Kärki 1987, 69). Opinnäytteissä oli englanninkielisten lähteiden osuus runsas viidennes.

Monet ulkomaiset viiteanalyysitutkimukset osoittavat, että kotimaisella kielellä kirjoitettua aineistoa käytetään runsaasti. (Earle & Vickery 1969, 130). Kielitaidon ohella tähän vaikuttaa myös aineiston saatavuus. Ruotsalaiset historiantutkijat käyttivät kuitenkin suunnilleen yhtä paljon ulkomaista aineistoa kuin ruotsalaista, vaikka he tutkivat Ruotsin historiaa. (Samordnad... 1985, 4). Tässä ilmenee ero suomalaisiin tutkielmiin verrattuna.

Lähteiden kotimaa

Tieteellisten julkaisujen kieli ei yksin riitä kuvaamaan käytetyn lähteistön luonnetta, vaan tulkinnan avuksi tarvitaan myös tietoja siitä minkä maan tieteellisistä julkaisuista on kyse. Taulukossa 5 on esitetty lähdekirjallisuuden kotimaat.

Taulukko 5. Lähteinä käytettyjen julkaisujen kotimaa oppiaineittain (%).

	Tiedotus- oppi	Suomen historia	Yleinen historia
Suomi	69,1	94,6	43,4
Englanti	7,4	0,9	15,9
USA	11,6	1,1	8,7
Ruotsi	2,4	1,3	26,1
Länsi-Saksa	1,5	0,7	1,9
DDR	0,4	—	0,2
Saksa	1,3	0,5	0,8
Muut maat	6,3	0,9	3,0

Tutkielmissa käytettiin lähteinä eniten Suomessa painettua kirjallisuutta. Suomen historian tutkielmissa kotimaassa painettua kirjallisuutta oli enemmän kuin suomenkielistä kirjallisuutta. Tämä johtui siitä, että monet ruotsinkieliset tutkimukset oli painettu Suomessa. Vastaavanlainen tilanne ilmeni tiedotusopin tutkielmissa siten, että Suomessa painetun kirjallisuuden osuus oli pienempi kuin suomenkielisen kirjallisuuden. Tämän aiheutti Neuvostoliitossa painettu suomenkielinen kirjallisuus. Yhdysvaltojen osuus Englantiin verrattuna oli suurempi tiedotusopissa ja pienempi yleisessä historiassa. Tiedotusopissa tämän aiheutti se,

että suurin osa yhteiskuntatieteiden aikakauslehdistä ilmestyy Yhdysvalloissa, yleisessä historiassa taas se, että tutkielmat kohdistuivat useammin Englannin lehdistön historiaan kuin Yhdysvaltojen lehdistön historiaan.

Lähteiden tieteenalat

Tutkimalla minkä tieteenalojen kirjallisuuden on viitattu, saadaan selville miten suljetuja eli itseensä viittaavia tieteenalat ovat. Poikkitieteellisessä tutkimuksessa kuten lehdistöhistoriassa voisi olettaa käytettävän useiden eri tieteenalojen kirjallisuutta.

Empiiristä tietoa välittyi kaikkien oppiaineiden tutkielmiin eniten historian kirjallisuudesta. Tiedotusopissa oli kuitenkin tiedotusopillisten lähteiden osuus melkein yhtä suuri kuin historian kirjallisuuden. Historiassa sen sijaan historian kirjallisuus oli ylivoimaisesti suurin empiirisen tiedon lähde. Taulukossa 6 lehdistöhistoria on erotettu omaksi ryhmäksi. Siihen kuuluu kirjallisuutta, joka on historiantutkijoiden laatimaa ja niin ollen se voisi kuulua historian yhteyteen. Sen osuus kaikissa oppiaineissa oli suunnilleen yhtä suuri.

Valtio-opin kirjallisuutta oli käytetty jonkin verran historian tutkielmissa. Se kuvastaa sitä, että lehdistön historiaa on tutkittu osana poliittista historiaa. Tiedotusopissa puolestaan oli käytetty melko runsaasti valtio-opillista ja sosiologista kirjallisuutta. Yhteiskuntatieteet tiedotusoppi, valtio-oppi ja sosiologia muodostivat tiedotusopin tutkielmien empiirisistä lähteistä suuremman ryhmän kuin historia ja lehdistöhistoria yhdessä.

Teoreettista tietoa haettiin historian tutkielmissa historian kirjallisuudesta. Sen osuus oli molemmissa historioissa yli puolet ja Suomen historiassa yli kaksi kolmasosaa. Lehdistöhistoriaa käytettiin historiassa hieman enemmän teoreettisena lähteenä kuin empiirisenä lähteenä. Kuitenkin sen osuus oli melko pieni. Yleisen historian tutkielmiin välittyi teoreettista tietoa myös tiedotusopista ja valtio-opista. Ei ole yllättävää, että tiedotusopin tutkielmien teoreettisen tiedon lähteenä käytettiin yhteiskuntatieteellistä kirjallisuutta. Yhteiskuntatieteiden osuus tiedotusopin tutkielmien teoreettisista lähteistä oli yli 65 %. Näistä suurin ryhmä oli tietenkin tiedotusoppi. Sen sijaan historian ja

Taulukko 6. Empiiristen lähteiden jakauma tieteenaloittain (%).

	Tiedotus- oppi	Suomen historia	Yleinen historia
Tiedotusoppi	24,7	4,6	5,0
Sosiologia	5,1	0,2	0,2
Valtio-oppi	10,4	6,1	9,9
Muut yhteiskuntatieteet	2,8	2,5	—
Filosofia	1,0	—	—
Historia	26,1	69,6	70,7
Lehdistöhistoria	9,5	11,1	10,2
Kirjallisuustiede	4,3	0,7	0,5
Muut humanistiset tieteet	8,3	0,9	—
Muut tieteet	7,8	4,3	3,5

lehdistöhistorian osuus teoreettisesta kirjallisuudesta oli noin 10 %. Filosofian kirjallisuutta käytettiin jonkin verran tiedotusopin teoreettisena lähteenä.

Kärjen mukaan tiedotusopin artikkeleihin teoreettinen tieto välittyy tiedotusopista. Tiedotustutkijat viittaavat runsaasti myös sosiologiaan. Sen sijaan valtio-opilla oli artikkelien lähteenä vähäisempi merkitys kuin tutkielmien lähteenä. (vrt. Kärki 1987, 90).

Metodisia viittauksia oli niin vähän, että niiden jakaantumista eri ryhmiin ei voi tarkastella aivan luotettavasti. Kuitenkin metodisen kirjallisuuden kohdalla voitiin havaita sama suuntaus kuin teoreettisessa kirjallisuudessa. Tiedotusoppi tukeutui metodisesti tiedotusopilliseen ja yhteiskuntatieteelliseen kirjallisuuteen ja historian tutkielmat puolestaan käyttivät metodisina lähteinä historian ja lehdistöhistorian kirjallisuutta sekä jonkin verran tiedotusopin kirjallisuutta.

Humanistien kirjastonkäyttöä koskeneissa

tutkimuksissa on havaittu, että humanistit ja varsinkin historiantukijat käyttävät paljon eri alojen kirjallisuutta. Historiantutkimus voi kohdistua mihin tahansa menneisyyden ilmiöön ja siksi tarvitaan laaja-alaisuutta. (Burchard 1965, 22—223; Immroth 1974, 250—255). Lehdistön historiaa käsittelevät tutkielmat eivät kuitenkaan käyttäneet kovin runsaasti muuta kuin historian kirjallisuutta. Sen sijaan tiedotusopissa tehdyissä lehdistöhistorian tutkielmissa otettiin runsaammin vaikutteita muista tieteistä.

Päätelmät

Viiteanalyysi osoitti, että tiedotusopissa ja historiassa tehdyt lehdistöhistorian opinnäytetutkielmat poikkesivat toisistaan. Tiedotusopissa korostuivat teoreettiset ja metodiset viittaukset. Historiassa viitattiin etupäässä empiriseen

Taulukko 7. Teoreettista tietoa sisältävä lähdekirjallisuus tieteenaloittain (%).

	Tiedotus- oppi	Suomen historia	Yleinen historia
Tiedotusoppi	29,5	7,1	17,0
Sosiologia	18,6	—	2,1
Valtio-oppi	15,3	7,1	14,9
Muut yhteiskuntatieteet	4,7	—	—
Filosofia	6,9	—	—
Historia	6,6	68,4	51,1
Lehdistöhistoria	3,7	12,3	12,8
Kirjallisuustiede	4,1	—	—
Muut humanistiset tieteet	5,8	—	—
Muut tieteet	4,8	5,1	2,1

tietoon. Tässä näkyi oppiaineiden erilainen luonne. Myös käytetty lähdekirjallisuus oli erilaista. Historian tutkielmissa käytettiin selvästi vanhempaa kirjallisuutta kuin tiedotusopissa. Historiassa painottuivat enemmän monografiat. Kaikki tutkielmat olivat sidoksissa siihen maahan, jota ne käsitelivät. Suomen historian tutkielmat olivat hyvin Suomi-sidonnaisia. Tiedotusopissa käytettiin jonkin verran myös muissa maissa julkaistua materiaalia. Yleinen historia puolestaan oli sidoksissa tutkielman kohdemaahan ja sen kieleen. Eroja löytyi myös lähdekirjallisuuden tieteenaloista.

Vaikka eri oppiaineiden tutkielmien lähdekirjallisuus ja sen käyttö eräiltä osin muistutti toisiaan, niin silti siinä ilmeni myös varsin selviä eroja. Näin ollen ei voikaan puhua yhdestä lehdistöhistoriallisesta tutkimuksesta, vaan ainakin alan opinnäytteet jakaantuvat kahteen suuntaukseen, tiedotusopilliseen ja historialliseen. Opinnäyte on tietenkin aina yhteydessä siihen tiedeinstituutioon, jonka piirissä se tehdään, mutta silti se kuvastaa myös yleisemmin alan luonnetta.

Hyväksytty julkaistavaksi 28.2.1989.

Lähteet

- Buchard, John E., How humanists use a library. Teoksessa *Intrex* : report of a planning conference on information transfer experiments. Cambridge, Mass. 1965. s. 219–223.
- Earle, Penelope & Vickery, Brian, Social science literature use in the UK as indicated by citations. *Journal of Documentation* 25 (2): 123–141. 1969.
- Heinzkill, Richard, Characteristics of references in selected scholarly English literary journals. *Library Quarterly*. 50 (3): 352–365. 1980.
- Hemánus, Pertti, Suomalaisen tiedotustutkimuksen historiallinen tausta. Teoksessa *Tiedotusopin tieteenpäivät Tampereella 5.–6. 5. 1975*. Tampere 1975. (Tiedotusopillisen yhdistyksen julkaisuja 2/1975). s. 13–18.
- Himanen, Hannu, Oppituolin historiasta. Teoksessa *60 vuotta toimittajakoulutusta*. Tampere 1985. (Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos, Julkaisuja, Sarja C 7/1985). s. 21–41.
- Immroth, John Phillip, Information needs for the humanities. Teoksessa *Information science search for identity*. New York 1974. s. 249–262.
- Jääskeläinen, Taina, Tampereen yliopiston englantilaisen filologian laitoksen kirjallisuusaiheisten pro gradu-töiden lähteistä ja niiden käytöstä. Tampere, Tampereen yliopisto 1985. Kirjastotieteen ja informatiikan sivulaudaturtutkielma
- Kärki, Riitta, Formaali tieteellinen kommunikaatio suomalaisessa tiedotustutkimuksessa. Tampere 1987. (Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos, Julkaisuja, Sarja A 59/1987).
- Rautio, Pertti & Suhonen, Pertti, Yhteiskuntatieteiden tietovirrat ja suomalainen tutkija. Helsinki 1981. (Suomen Akatemian julkaisuja 2/1981).
- Salokangas, Raimo & Tommila, Päiviö, Press history studies in Finland: past and present. *Scandinavian Journal of History*. 7 (1): 49–73. 1981.
- Samordnad förvärvsplanering — exemplet historia. Uppsala 1985. (Carolina rapport 5).
- Stone, Sue, Humanities scholars: information needs and uses. *Journal of Documentation*. 38 (4): 292–313. 1982.
- Tommila, Päiviö, Tutkimussuunnitelma ja sen toteuttaminen. Teoksessa *Suomen lehdistön historia 1*. Kuopio 1988. s. 10–22.

Tämän numeron kirjoittajat

Kaarninen, Mervi, FK, Tampere

Kaarninen, Pekka, vs. assistentti, Tampereen yliopisto

Kummala-Mustonen, Merja, kirjastonhoitaja, Pudasjärven kunnankirjasto

Kurki, Hannu, projektitutkija, Tampereen yliopisto

Kärki, Riitta, assistentti, Tampereen yliopisto

Laitinen, Seija, kirjastonhoitaja, Jyväskylän maalaiskunnan kirjasto

Okko, Marjatta, emeritusprofessori, Helsinki